

انجمن اقتصاددانان ایران

منطق ریاضی توسعه

نیروی انسانی در جوامع توسعه یافته کالای سرمایه‌ای محسوب می‌شود، نه کالای مصرفی.

می‌شود، می‌گوید: «دروغ نگو، تا نزد مردم راستگو معرفی بشوی که اگر چنین شهرتی پیدا کردی، در راستگویی دروغ هم بگویی، راست می‌پندارند.» این مدل نتیجه‌گیری همانی است که بعدها برتراند راسل نام آن را منطق ریاضی می‌گذارد.

عضو هیأت ریسه انجمن اقتصاددانان ایران، در توضیح دیدگاه رایج در جامعه نسبت به شناخت و نتیجه‌گیری، گفت: اگر به نتیجه‌گیری‌های خودمان از مفهوم توسعه و هر آنچه که با این نام به ما معرفی کردند نگاه کنیم، می‌بینیم که ما به عواقب خاصیت‌های توسعه توجه نکرده‌ایم و بر اساس مدل اول نتیجه‌گیری، توسعه‌یافتگی را با ارزش و توسعه‌نیافتگی را ضد ارزش دانسته‌ایم. بنابراین باید توسعه‌یافته شویم. در واقع، با منطق ارزش به این مفهوم نگاه کردیم به این ترتیب به دنبال این افتادیم تا توسعه‌یافته شویم. سپس برای درمان بیماری توسعه‌نیافتگی، به دنبال معالجه‌کننده رفتیم. معالجه‌کننده کیست؟ کارشناس توسعه. کارشناس توسعه از کجا می‌آید؟ از خارج می‌آید. اگر در ایران هم باشد، تحصیل کرده خارج بوده و دستورالعمل‌های خارجی را دیکته می‌کند. اما او با مدل فکری تحت تأثیر منطق نفع و نیاز، می‌خواهد مرضی را درمان کند که مدل فکریش تحت تأثیر مدل ارزشی است. بنابراین همه جا ترویج می‌کند که باید سرمایه‌گذاری کرد، زیرا عامل اصلی توسعه را افزایش سرمایه می‌داند. به این ترتیب، فقر سرمایه در کشور توسعه‌نیافته موجب وابستگی آن به کشور توسعه‌یافته می‌شود.

ابوتربیان در ادامه تصریح کرد: شرایط خاصی لازم است تا سرمایه‌گذاری‌ها ما را به توسعه برسانند. در دیدگاه کارشناسان توسعه که پیرو مدل نفع و نیاز هستند، سرمایه‌گذاری عامل اصلی توسعه است و در همه جا و با هر شرایطی، سرمایه‌گذاری به توسعه منتهی می‌شود. آنها می‌گویند که سرمایه‌گذاری درآمدزا بوده و سود ایجاد می‌کند. سود نیز تقاضا ایجاد کرده و تقاضا در نهایت منجر به سرمایه‌گذاری مجدد می‌شود. اما آیا واقعا این طور است؟ سرمایه‌گذاری ما را به توسعه می‌رساند که به دنبال تغییر شرایط باشد. توسعه چیزی جز ارتقای کیفیت و کارایی نیست و آن نیازمند تغییر شرایط است.

در آخرین جلسه پاییزی انجمن اقتصاددانان ایران که در آستانه طولانی‌ترین شب سال در تالار همایش‌های اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران برگزار شد، دکتر محمدرضا ابوتربیان، عضو هیأت ریسه انجمن اقتصاددانان ایران، به بیان دلایل عدم توسعه‌یافتگی در جوامع با توجه به رویکردها و درک‌های متفاوت نسبت به مفهوم توسعه پرداخت.

وی در آغاز سخن با اشاره به درک نادرست برنامه‌ریزان مملکتی از مفهوم توسعه، آن را نتیجه اطلاعات غلطی دانست که به عمد از سوی کارشناسان بین‌المللی توسعه به آنها القا شده و در نهایت، به تصمیمات غلط و عقب‌ماندگی جامعه انجامیده است. ابوتربیان افزود: متأسفانه همه کارشناسان داخلی به شدت اصرار دارند برای این که به توسعه‌یافتگی برسیم، باید سرمایه‌گذاری کنیم. اما بعد می‌بینیم که سرمایه نداریم و باید سرمایه جذب کنیم. آنها معتقدند که با سرمایه‌گذاری، درآمد‌ها بالا می‌رود و درآمد‌ها که بالا رفت، مصرف‌القای ایجاد می‌شود. مصارف‌القای نیز سرمایه‌گذاری‌های القایی را به همراه می‌آورند و به این ترتیب، توسعه به وجود می‌آید.

به اعتقاد وی، در شناسایی علل توسعه‌نیافتگی، اشکال کار در نوع نتیجه‌گیری‌ها می‌باشد، زیرا مدل‌های نتیجه‌گیری با منطق‌های متفاوت وجود دارد و بسته به این که از کدام یک از مدل‌ها برای نتیجه‌گیری استفاده کنیم، نتایج متفاوت خواهند بود.

این پژوهشگر ارشد علوم اقتصادی افزود: به طور کلی سه مدل نتیجه‌گیری وجود دارد که در مدل اول، مبنای نتیجه‌گیری‌ها، بدیهیات هستند. در این نتیجه‌گیری‌ها، نهایتاً به امور بدیهی می‌رسیم که ارزش‌های ذاتی دارند. مدل دوم نتیجه‌گیری، از اروپا وارد کشور شده و با مراکتالیست‌ها شروع می‌شود. در این روش به جای نتیجه‌گیری از مقدمات و بدیهیات، نتیجه‌گیری از اهداف و مقاصد مطرح است. در واقع، با توجه به نفع و نیازی که متوجه ما می‌شود، نتیجه‌گیری می‌کنیم. در این مدل، ارزش هر چیز به تقاضایی است که برای آن وجود دارد. در مدل سوم نیز نتیجه‌گیری از خاصیت‌ها صورت می‌گیرد. در این مدل، اعتقاد بر این است که هر خاصیتی در عمل عواقبی دارد و با تغییر خاصیت، عواقب آن هم عوض می‌شود. به اعتقاد وی، در مدل اول می‌گوییم که دروغ گفتن، ضد ارزش ذاتی است. اما در مواقعی، مدل اول ناکارآمد می‌شود و آن در جاهایی است که دروغ گفتن ضرورت پیدا می‌کند. در این شرایط، دروغ مصلحتی پیش می‌آید که ما را از بن بست خارج می‌کند. اما مدل نتیجه‌گیری دوم که با نفع و نیاز سر و کار دارد، می‌گوید که اگر دروغ گفتن برای ما فایده دارد، گفتنش اشکالی ندارد و در مدل سوم که به خاصیت‌های اقدامات توجه

زیر اعلام کرده است:

• حقوق ورودی برای گوشی‌های موبایل وارداتی که به صورت واردات گوشی کامل (CBU) وارد می‌شوند، از شهریور ۸۵ تا پایان سال ۸۸ معادل ۶۰ درصد تعیین شده است.

• حقوق ورودی برای اجزا و قطعات واردات گوشی‌های تلفن همراه که در داخل کشور تولید می‌شوند، از اول مهر ماه امسال تا پایان سال ۸۸ حداقل حقوق ممکن قانونی یعنی ۴ درصد تعیین شده است.

• تعرفه واردات به صورت نیم‌ساخته SKD برای سال جاری ۲۵ درصد تعیین شده است.

• واردات SKD در سال ۸۶ شامل ۳۰ درصد حقوق ورودی، در سال ۸۷ شامل ۴۰ درصد حقوق ورودی و در سال ۸۸ بالغ بر ۴۵ درصد حقوق ورودی خواهد بود.

کمبود ۴ میلیونی

شرکت‌های ایرانی پیگیر تولید ملی گوشی تلفن همراه چندی پیش اعلام کردند که اگر امکان تولید فراهم شود، قادر خواهند بود امسال ۲ میلیون گوشی موبایل تولید کنند. اگر خوشبینانه به این موضوع نگاه شود و این ادعا تا پایان سال جاری به سرانجام برسد، قول مابقی ۶ میلیون گوشی تولیدی چگونگی و با چه قیمتی عملی خواهد شد؟ آیا چهار میلیون گوشی تلفن همراهی که قرار بود در کشور تولید شود، باید با تعرفه ۶۰ درصدی از خارج تأمین شود؟

وزیر صنایع و معادن در نشست خبری اخیر خود با خبرنگاران، جواب این پرسش را این گونه داده است: «ما در دولت به دنبال منافع درازمدت صنعت هستیم. نمی‌شود به خاطر منافع کوتاه‌مدت عده‌ای، از واردات حمایت کنیم.» این در حالی است که بازار گوشی تلفن همراه طی چند ماه گذشته، نوسانات قیمتی شدیدی را تجربه کرده است. در این میان، رییس کمیته مخابرات مجلس شورای اسلامی درباره پرونده گوشی موبایل گفته است: شرکت‌های داخلی تا پایان سال قادر به تولید گوشی تلفن همراه با توجه به گوشی‌های موجود در بازار نیستند و بعید به نظر می‌رسد بتوانند با فن‌آوری روز دنیا و تنوع موجود، توان رقابت داشته باشند.

رمضان علی صادق زاده افزود: دولت در این زمینه علیرغم هدف حمایت از تولید داخل، واقع‌نگری نداشته است، زیرا با توجه به تجربه صایران که نتوانست در تولید گوشی با شرکت‌های خارجی رقابت کند، هم‌اکنون نیز تولید گوشی در داخل کشور دورنمای شفافی ندارد. او تأکید کرد: تعرفه واردات گوشی کامل ۶۰ درصد است که در صورت عدم تولید ۶ میلیون گوشی تلفن همراه تا پایان سال، مصرف‌کننده مجبور به خرید گوشی وارداتی با تعرفه ۶۰ درصد است که در نهایت، موجب ضرر مصرف‌کننده می‌شود. این در حالی است که تا پایان سال جاری تقاضای خرید ۱۰ میلیون گوشی تلفن همراه پیش‌بینی شده است.